

Offentlige overenskomster udstiller Danmarks store problem

Børsen den 22 februari 2024

Tirsdag i denne uge kom den sidste overenskomst

for det offentlige område på plads. Det offentlige område ender med en lønramme på 8,8 pct. for de næste to år, men uden nogen form for løfte om strukturændringer eller andre forandringer i den offentlige sektor.

Som Berlingske Tidendes Thomas Bernt Henriksen formulerede, må de offentligt ansatte "le hele vejen til banken" efter overenskomstforhandlingerne. Men hvis de forstod de langsigtede konsekvenser for økonomien, ville der næppe være et smil på læberne.

Kernen i det danske system er en reguleringsordning, som forhindrer at offentlige lønninger stiger hurtigere end de private. Baggrunden - uanset om man måtte mene, at den ene eller anden gruppe "fortjener" særlige lønstigninger - er, at det således bliver produktivitsudviklingen i private virksomheder, der definerer lønudviklingen.

På den måde bliver den offentlige sektor ikke uforholdsmæssigt dyrere end den private, der skaber den økonomiske værdi, som betaler for det offentlige.

Problemet er, at den offentlige sektor bliver dyrere, uanset om den bliver mere eller - som det har været tilfældet de senere år - decideret bliver mindre produktiv. Fænomenet, der er bygget direkte ind i det danske system, kendes som Baumols omkostningssyge: At når det private lønninger stiger, fordi de bliver mere produktive, stiger de offentlige lønninger i samme takt, selvom det offentlige produktivitet ikke forbedres.

For at modgå problemet er det derfor vigtigt, at man så vidt muligt forsøger at arbejde med det offentlige produktivitsproblem.

De nye overenskomster for de tæt på 900.000 ansatte i stat, regioner og kommuner sikrer dem præcis samme lønfremgang - det private stiger lidt mere i første år og lidt mindre i andet år - uden nogen som helst planer eller blot løfter om produktivitet eller øget kvalitet. Aftalerne knæsætter dermed Baumols omkostningssyge i dansk økonomi og fordyber dermed også et alvorligt fremtidigt problem.

Man skal ikke være meget af en økonom for at indse, at den offentlige sektor logisk ikke kan blive ved med at blive en større og dyrere del af den samlede samfundsøkonomi. Jo større den bliver, jo større bliver kravet om en endnu mere produktiv privat sektor for at kunne finansiere det offentlige.

Og mens mange danske politikere godt er klar over Baumol-problemet, er der en komplikation, som de helst ikke taler om: International forskning viser klart, at en stor offentlig sektor er en bremse på den langsigtede vækst.

Årets overenskomster i det offentlige, som både regering og fagbevægelse synes tilfredse med, fordyber således en negativ spiral. Det private erhvervsliv i Danmark er imponerende produktivt, men bliver nødt til at blive endnu dygtigere, hvis det skal finansiere politikernes fortsatte forbrug. Det burde give rynker i panden i stedet for smil på læben.

Christian Bjørnskov